

ВІДГУК

офіційного опонента

д.е.н., професора, завідувача кафедри глобальної економіки

Національного університету біоресурсів та

природокористування України

Вдовенко Наталії Михайлівни

на дисертаційну роботу

Сердюка Дениса Анатолійовича на тему:

«Фінансові інструменти сталого розвитку України»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Модель сталого розвитку на сьогодні вже є основною концепцією розвитку національних економік більшості найбільш розвинутих країн світу. Унікальність цієї моделі полягає насамперед у гармонійному поєднанні економічного, соціального та екологічного розвитку суспільства. Це відповідно вимагає від органів державної влади, громадян здійснення значних зусиль для поступового її впровадження.

Забезпечити сталий розвиток країни не можливо без пошуку та формування джерел відповідних фінансових ресурсів, оскільки модель такого розвитку передбачає суттєві зміни фактично у всіх напрямках функціонування сучасного суспільства. Окремі сфери для їх переходу до такої моделі потребують значних коштів.

Україна сьогодні перебуває у надскладних умовах власного функціонування та виживання. Впровадження моделі сталого розвитку поки що не є для країни пріоритетними. Проте, цілком зрозуміло, що у період післявоєнного відновлення економічних, екологічних систем, питання забезпечення розвитку соціальної системи стають актуальними. Для цього необхідними будуть фінансові ресурси. Для країни із великим дефіцитом державного бюджету, значними руйнуваннями пошук таких ресурсів буде одним з найбільш складних питань. Відповідно важливою складовою цього процесу стане диверсифікації джерел фінансових ресурсів для сталого

розвитку, використання міжнародної допомоги. Саме це актуалізує тему дисертації Сердюка Дениса Анатолійовича.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Сердюка Д.А. виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України за темами: «Теоретико-прикладні положення розвитку ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності та повоєнного відновлення економіки» (№ державної реєстрації 0123U104319), у межах якої розглянуто роль кредитних установ у впровадженні моделі сталого розвитку в країні, визначено особливості трансформації діяльності таких установ для досягнення основних цілей такого розвитку; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (№ державної реєстрації 0121U113249), у межах якої автором обґрунтовано сутність та роль специфічних фінансових інструментів у забезпечення впровадження моделі сталого розвитку; «Стратегічні пріоритети та механізми забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), в рамках якої автором розглянуто сутність та структуру фінансового механізму сталого розвитку, обґрунтовані концептуальні положення його трансформації в умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та обґрунтованими, а всі поставлені завдання виконані. Відповідно основну мету дослідження, яка полягає у поглибленні теоретико-методичних засад використання фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку України та розробці прикладних рекомендацій щодо ефективного їх застосування, досягнуто.

Дисертаційна робота є логічним, структурованим та завершеним науковим дослідженням, якість якого підтверджує системність дослідження. У теоретичну основу покладено наукові праці українських та закордонних учених. У дисертації використано нормативно-правові та законодавчі акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, а також дані, отримані автором у процесі досліджень.

Методичні положення дослідження ґрунтуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів.

Зокрема, були використані такі з них:

контент-аналіз, абстрагування – при конкретизації сутності категорій «сталий розвиток», «фінансовий інструмент», «імпакт-інвестування» (п.п. 1.1); узагальнення, індукції та дедукції – при розгляді змісту дефініцій «фінансування сталого розвитку», «фінанси сталого розвитку», «стале фінансування», «зелені фінанси», їх онтологічного узгодження (п.п. 1.2, 1.3); статистичний та індексний аналіз – для дослідження сучасних тенденцій сталого розвитку України (п.п. 2.1, п.п. 2.2); PESTLE-аналіз – для визначення і систематизації основних перешкод забезпечення сталого розвитку України та застосування фінансових інструментів для його стимулювання (п.п. 2.3); методи абстрагування та групування – для поглиблення концептуальних підходів функціонування фінансового механізму сталого розвитку, визначення особливостей його трансформації в сучасних умовах (п.п. 3.1, 3.2); економетричного моделювання – з метою визначення ролі окремих компонент у забезпеченні ефективного впровадження моделі сталого розвитку (п.п. 2.2), при вивченні впливу сукупності макрофінансових показників на сталий розвиток (п.п. 3.3); графічний – для наочного представлення результатів наукового дослідження.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків.

У дисертації розглянуто теоретичні, методичні та практичні засади активізації використання фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку України.

У першому розділі розкрито такі основні положення: визначено сутність категорії «сталий розвиток», конкретизовано особливості забезпечення моделі такого розвитку в умовах сучасних викликів; описано специфічні риси застосування фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку; обґрунтовано сутність фінансових інструментів, їх види та особливості використання для стимулювання розвитку національного господарства.

У другому розділі дисертаційної роботи проведено дослідження сучасних тенденцій сталого розвитку України, визначено актуальні тренди фінансування сталого розвитку в Україні, виокремлено основні перешкоди забезпечення сталого розвитку України та застосування фінансових інструментів для його стимулювання.

У третьому розділі дисертації поглиблено науково-концептуальні аспекти функціонування та трансформації фінансового механізму сталого розвитку, конкретизовано напрямки забезпечення сталого розвитку України в сучасних реаліях, здійснено економетричне моделювання процесу забезпечення сталого розвитку України в умовах макрофінансової нестабільності.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно.

Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових здобутків Сердюка Д.А. доцільно виокремити наступні, де:

– вперше обґрунтовано роль системи імпакт-інвестування як цілісної сукупності окремих компонентів, якій притаманні власні властивості, функції та принципи функціонування і трансформації, що дозволило автору сформулювати інтеграційно-адаптаційну модель розвитку такої системи, визначити її складові і запропонувати напрямки їх трансформації з урахуванням сучасних викликів та стратегічних векторів розвитку національної економіки (С. 130);

удосконалено:

– базові наукові підходи до визначення перешкод впровадження моделі сталого розвитку, які були ідентифіковані на основі використання методики PESTLE-аналізу, за якої конкретизовано політичні, соціальні, економічні, технологічні, правові та екологічні бар'єри, які сьогодні існують у напрямку формування зазначеної моделі (С. 93-98);

– концептуальні положення функціонування та трансформації фінансового механізму сталого розвитку, що реалізовано через обґрунтування мети, функцій, ресурсного забезпечення такого механізму, конкретизацію його методів, інструментів і принципів, які були поділені на групи: принципи функціонування та принципи трансформації, а їх сукупність розширена новими принципами: збалансованого розвитку, пріоритетності фінансування (С. 119);

– методичні положення щодо визначення основних фінансових інструментів, які є найбільш важливими для їх використання з урахуванням макроекономічної ситуації в країні, що полягають у використанні кореляційно-регресійного аналізу для конкретизації залежності зміни показників, що характеризують рівень сталого розвитку, від інших макрофінансових параметрів (С. 132);

набули подальшого розвитку:

– категоріальний простір дослідження сфери фінансування сталого розвитку, що реалізовано через аналіз сутності таких категорій: «сталі

фінанси», «фінанси сталого розвитку», «фінансування сталого розвитку», «стале фінансування», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси», що дало можливість визначити їх онтологічну єдність та конкретизувати змістовну відмінність (С. 45);

– визначення змісту категорії «фінансовий інструмент сталого розвитку», що реалізовано на основі результатів аналізу наукових підходів до розуміння таких дефініцій «фінансовий інструмент», «сталий розвиток» (С. 52-54).

– заходи стимулювання впровадження моделі сталого розвитку, які були розподілені за двома критеріями: залежно від масштабності впровадження (мікрозаходи, макрозаходи); за сферою реалізації (організаційні, економічні, соціальні, екологічні) (С. 124-129).

Практичне значення результатів дослідження

Рекомендації Сердюка Д.А. використані у практичній діяльності ТОВ «КОЛТРАНС СОЛЮШНЗ», бізнес-консультативної компанії «ПРИВАТ КОНСАЛТ», страхової компанії «ПЗУ Україна».

Основні теоретичні висновки й практичні рекомендації автора впроваджено в освітній процес Національного університету «Чернігівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін «Фінансова грамотність», «Банківські операції», «Міжнародні фінанси».

Повнота викладення наукових результатів дисертації

в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях, серед яких: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Scopus); 3 статті в наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 5 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 8,36 друк. арк.; особисто автору належить – 7,42 друк. арк. Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. У підрозділі 1.3 (рис. 1.5) автором наводиться перелік фінансових інструментів сталого розвитку. Проте доцільно було б в дисертації більш глибоко розкрити особливості використання різних типів таких інструментів для забезпечення сталого розвитку, можливо представити позитивні і негативні сторони їх використання (с. 53).

2. У дисертації на с. 57 здобувачем наводяться теоретичні положення про підхід ESG, який сьогодні активно використовують компанії у всьому світі для побудови власного бізнесу. Доречним вважалося б більше уваги приділити цій концепції та розкрити її сутність і особливості використання.

3. У другому розділі наводиться аналітична інформація про впровадження моделі сталого розвитку в Україні (рис. 2.3, с. 74). Проте, доцільним було б більш детально розкрити позиції України за кожною із цілей сталого розвитку, дослідити динаміку зміни окремих компонентів індексу сталого розвитку.

4. У другому розділі вважаємо доцільним було б більше уваги звернути на вивчення зарубіжного досвіду використання фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку. Це у подальшому дозволило б поглибити і практичну частину роботи.

5. У підрозділі 2.3 при вивченні основних бар'єрів, які стримують розвиток імпаکت-інвестування (рис. 2.13, с. 104) варто було б також проаналізувати ті перешкоди, які загалом сьогодні стримують цей вид фінансування моделі сталого розвитку в усьому світі.

6. На рис. 3.6 представлено інтеграційно-адаптаційну модель розвитку системи імпаکت-інвестування, в рамках якої конкретизуються складові такої моделі. Доречним було б розкрити сутності таких складових, описати їх взаємозв'язок, функції та зміст.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Сердюка Дениса Анатолійовича на тему «Фінансові інструменти сталого розвитку України» є завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України №1 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями від 19 травня 2023 р. № 502) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502).

Таким чином, зазначене дозволяє зробити висновок, що Сердюк Денис Анатолійович, автор дисертаційної роботи на тему «Фінансові інструменти сталого розвитку України», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
та природокористування України

Наталія ВДОВЕНКО